

➔ Zippos Sensation – jeden z nejvýznamnějších moderních plemenů plemene paint.

Text Silvie Lečiková
Foto PR APHA

PAIN'T HORSE: TROCHU strakatý kůň

Strakatí koně jsou z historie známí už dlouho a vždy, bez ohledu na čas a místo, vzbuzovali zaslouženou pozornost. Dnešní painti začali psát svou historii v okamžiku, kdy španělský mořeplavec Hernando Cortéz přirazil v r. 1519 k severoamerickým břehům. Historik z jeho posádky totiž už tehdy ve svých záznamech popsal některé z převážených koní jako „pinto s vysoko bílými nohama a velkou lysinou“ nebo „silně prokvetlý s velkými bílými skvrnami“.

TROCHU historie...

Na novém kontinentě se ve velkém tavicím kotli kromě národů rodila i koňská plemena. Strakatí koně byli vyhledávaným artiklem, vyhlášení jezdci z kmene Komančů je ostatně opakovaně zachytili na kresbách ve svých stanech. Dnes už nejspíše tok genů, který způsobil, že se strakaté zbarvení začalo objevovat i u dobytkařských koní, z nichž mělo později povstat plemeno quarter. Pravda je taková, že barvu nikdo neřešil – výkonnost, pracovitost, odolnost a spolehlivost byly pro majitele koní dlouhou prioritou. Pak ale přišlo

v roce 1942 založení American Quarter Horse Association. Z koní, kteří jeden den běhali po světě jako strakatí quarteri, se přes noc stal „bezpapírový“ odpad – nová asociace se rozhodla z chovu quarterů vyloučit jakýkoli náznak skvrn a fleků.

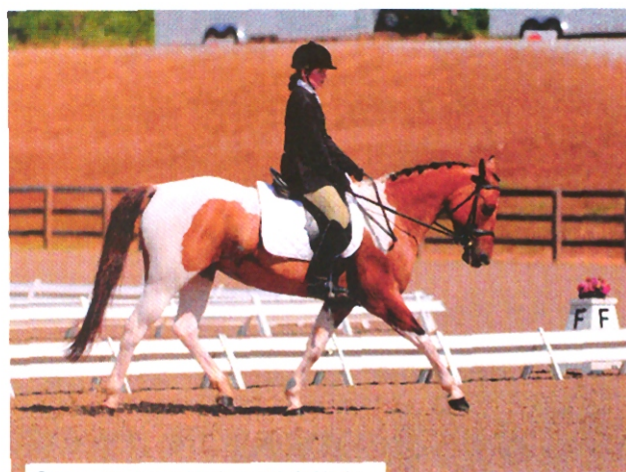
Tím vznikla početná množina kvalitních koní, která se stala najednou chovatelsky bezcennou. Naštěstí se našly i osoby prozřevější, mezi nimi i dnes už legendární Rebecca Lockhartová. S přesvědčením o kvalitách strakatých rančerských koní oslovila další chovatele, kteří rovněž odmítali vzdát se dobrých

koní jen kvůli barvě, a navrhla jim založení vlastního registru. Historika o krabici na boty, do níž ukládala první přihlášky koní, je dnes už dostatečně známá. Její snaha vedla až k tomu, že v roce 1962 konečně vznikla American Paint Horse Association.

TROCHU informací...

S trochou nadsázky můžeme říct, že paint je quarter, na kterého Matka Příroda namalovala bílé fleky. Genetická provázanost obou plemen je velká, takže stavbou těla jsou prakticky totožná. I využití bylo shodné – byli to právě tito koně, kteří pomáhali osidlovat Nový svět, budovali legendu Divokého Západu a sloužili pro práci i pro zábavu. Právě jejich univerzálnost z nich udělala vyhledávané koně pro práci na ranči – painti, stejně jako quarteri, byli totiž schopni v jednom dni chodit v pluhu, ve voze, pod sedlem a ještě běhat dostihy.

Charakteristická kohoutková výška pro toto plemeno je kolem 155 cm. V dnešní době specializace – a zejména vlivem křížení

Painti umí rozsvítit drezurní obdélník...

... i reiningovou arénu!

s anglickým plnokrevníkem pro účely dnes tak moderních anglických disciplín – nejsou výjimkou koně s výškou i hodně přes 160 cm. Proto platí, že původně širokoplecí osvalení „puclíci“ na krátké holeni stojí dnes v registru bok po boku s jedinci štíhlými, dlouhokrkými, na první pohled stěží rozeznatelnými od plnokrevníků.

Typická je pro plemeno i obvykle hezká hlava s výraznými očima a malými ušima. Na první pohled zaujmou velké žuchvy a pro našince, odchované teplokrevníky, nezvykle malá huba. Přední nohy jsou díky široké hrudi postavené daleko od sebe a při pohledu zepředu i z boku jsou nad „kolenem“ neuvěřitelně osvalené. Totéž platí i o nohách zadních. Stačí jeden pohled a i laikovi je zřejmé, kde má paint motor – mohutná záď s pletenci svalů sbíhajícími až k hlezlům v sobě skrývá skutečně velkou sílu, nezbytnou jak v práci s dobytčím, tak třeba při moderních disciplínách typu reining.

TROCHU barvy...

Chceme-li mluvit o paintech, musíme mluvit o barvě. Sice existuje rčení o tom, že dobrého koně barva nedělá, ale obrovský nárůst počtu paintů a trvalá poptávka po nich v posledních dvou dekáдах dokazuje něco trochu jiného.

Barevnost paintů je vlastně jakýmsi omylem přírody, nepřesností v genetické informaci. Díky moderní vědě se podařilo podstatu těchto zákonitostí odhalit, takže to, co ještě v 80. letech vypadalo jako nepředvídatelná chovatelská hádanka, se dnes stalo plánovatelnou záležitostí. Dnes už víme, proč se mohou dvěma jednobarevnými rodičům rodit strakatá hříbata, jaká je pravděpodobnost jednobarevného hříběte ze dvou strakatých rodičů nebo proč některá bílá hříbata hynou.

Painti se vyskytují ve dvou základních typech zbarvení. Takzvaní tobiano mají obvykle všechny nohy bílé a bílá barva sahá přes hřbet.

Jejich skvrny jsou pravidelné, s hladkými okraji a rozmístěné na trupu vertikálně. Takzvaní overo mají naproti tomu aspoň jednu nohu „barevnou“, skvrny jsou pak jakoby okousané a rozmístěné horizontálně. Obě zbarvení existují v nekonečném množství variací, takže je občas těžké koně přesně zařadit. Kromě těchto základních pojmů, se můžete setkat i s termíny tovero nebo sabino, což jsou podskupiny overa. Samozřejmě se vyskytují i painti jednobarevní, tzv. solid paint bred. APHA hned při svém založení moudře rozhodla, že otevře svůj registr i těmto jedincům, aby se nezbarvila – podobně jako AQHA – cenného chovného materiálu jen kvůli barvě.

TROCHU pravidel...

Má-li být kůň zaregistrován jako paint, musí mít dnes jednoho z rodičů registrovaného u APHA, druhý může být jen paint, quarter nebo anglický plnokrevník. Doby, kdy se registrovali strakatí potomci dvou quarterů (tzv. outcrops), skončila s nástupem nového tisíciletí.

Hřebci, kteří chtějí působit v chovu, musí mít aspoň 2 roky, test DNA a musí být uchovněni u APHA. Klisny nejsou v chovu limitovány, dokonce zatím ani nemusí mít test DNA jako např. u plemene quarter.

Má-li být hříbě zaregistrováno v základním registru strakatých koní, musí samozřejmě splňovat požadavky na minimální barvu, což velmi obecně řečeno znamená aspoň jednu bílou skvrnu o průměru 5 a více centimetrů na barevném podkladě mimo nohy a hlavu. Doplnkové znaky, jako jsou pruhovaná kopyta, modré či bílé oči, samy o sobě pro zařazení do základního registru nestačí. Pokud se neprokáže ani minimální rozsah potřebných bílých znaků, je kůň zaregistrován do tzv. solid-paint-bred registry.

Zásadní pravidlo pak platí pro soutěže paintů. Jedná-li se o oficiální závody pod

hlavičkou APHA (tzv. APHA approved show), nesmí strakatí a jednobarevní painti soutěžit ve stejných třídách.

TROCHU současnosti...

Ke konci 80. let došlo k téměř explozivnímu nárůstu počtu registrovaných paintů a před několika lety překročil jejich počet milion kusů. Painty byste našli v 59 zemích světa, na všech osídlených kontinentech, dobyli už i Rusko a Čínu. Jestliže letos APHA slaví 50 let své existence, zastihl ji rok 2012 ve výborné kondici, na pozici jedné z nejprestižnějších chovatelských organizací světa. Po AQHA je APHA druhou největší koňskou asociací na světě se 64 tisíci aktivními členy. V řadě zemí fungují mezinárodní pobočky a kluby, Česká republika není výjimkou.

Paint Horse Club ČR vznikl díky nadšení Zdeňka a Andrey Polákových z Hořic u Blanska. Dosáhli toho, že český klub byl v roce 1998 zapsán u APHA jako oficiální klub, čímž jen tak mimochodem připomínáme, že příští rok klub oslaví půlkulaté výročí. Začátky samozřejmě nebyly snadné, ale dnes už je klub stabilizovaným prvkem westernové scény s členskou základnou kolem 90 aktivních členů. O tom, že se paintům v srdci Evropy daří, svědčí hlavně jejich rostoucí počet – přesáhl už tisícovku. S tímto počtem patří Česká republika k té lepší evropské polovině a nechává za sebou i ty státy, které začínaly s desetiletým předstihem. Děni v klubu se soustřeďuje především na dvě akce – jednak každoroční Paint Horse Show, která s počtem kolem 200 startů patří zase do evropského nadprůměru, a také Paint Trail Ride, rekreační vyjížďka přátel paintů a klubu, jediná svého druhu v Evropě. Za zmínku rozhodně stojí i fakt, že čeští majitelé se začínají také rozkoukávat na evropské závodní scéně – a to s výsledky, které dělají čest nejen jim, ale i klubu a celé České republice.